

ARGOTIZMLARNING XUSUSIYATLARI VA YOSHLAR ORASIDAGI TARQALISHI

Yusupova Gulnoza

Samarqand davlat universteti

Kattaqo‘rg‘on filiali talabasi,

Ilmiy rahbar: Rustamov Mirjalol,

SamDUKF, O‘zbek tili va gumanitar

fanlar kafedrası o‘qituvchisi.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o‘zbek tilida argotizmlarning yoshlar orasidagi tarqalishi va xususiyatlari haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so‘zlar: *argotizm, maxfiylik, yoshlar orasida tarqalgan argotizmlar.*

Maxfiylik – argo tilidan foydalanuvchilar o‘zaro aloqalarni tashqi odamlardan yashirish uchun foydalanadilar. Jamoatchilik hissi – argo tilidan foydalanish, guruh ichidagi a’zolarini birlashtiradi va ularni boshqalardan ajratib ko‘rsatadi. Moslashuvchanlik – argo tili tez-tez o‘zgaradi va yangi so‘zlar yoki iboralar kiritiladi.

Argotizmlarga misollar:

1. Jinoyatchilik argotizmlari:

- "Qopqon" - politsiya reydi.

- "Ilon" - politsiyachi.

- "Oshiq" - hibsga olinmoq.
- "Shlagbaum" - nazorat punkti.

2. Giyohvandlik argotizmlari:

- "Oq" - heroin.
- "Trava" - mariyuana.
- "Igna" - shprits.

3. Qimorbozlar argotizmlari:

- "Duba" - pul tikish.
- "Qirolich" - yaxshi karta.

4. San'atkorlar argotizmlari:

- "Maysa" - sahna.
- "Repetka" - repetitsiya.

Yakan (pul), noye (yo'q), xanjar (qorin), xit (och), loy, yakan (pul), harif (pul egasi), shabash (menga ber), ligavi (militsiya), zamri (tinch tur), jukur (qoch), xamna (non)¹

Argotizmlar yoshlar orasida tarqalishi va ulardan foydalanishning nazariyasi tilshunoslikda va sotsiolingvistikada ko'p o'rganilgan. Mana bu jarayonning ba'zi muhim jihatlari:

Yoshlar argotizmlarni o'zaro identifikatsiya va guruhga tegishlilikni belgilash vositasi sifatida ishlatadilar. O'ziga xos til yordamida ular o'zlarini

---

¹ Iminov M., Nu'monov T., Boboxonova D. O'zbek tili uslubiyati masalalari. – Namangan: Namangan, 2007. – B. 42.

umumiy madaniyat, qiziqishlar yoki ijtimoiy guruh doirasida birlashtiradi. Bu jarayon "ingroup" va "outgroup" (guruh ichidagi va guruh tashqarisidagi odamlar) o'rtasidagi farqlarni kuchaytiradi. Argotizmlar tilning dinamik xususiyatini aks ettiradi. Yoshlar yangi so'zlar va iboralarni tezda qabul qilishga va ulardan foydalanishga moyil bo'lishadi. Bu so'zlar ko'pincha joriy madaniyat, musiqa, internet memlari va texnologiyalar ta'sirida shakllanadi. Argotizmlar ko'pincha yashirinlik va xavfsizlikni ta'minlash uchun ishlatiladi. Yoshlar o'zlariga tegishli bo'lmaganlardan suhbat mazmunini yashirish yoki boshqalar tushunmaydigan kodlangan til yaratish uchun argotizmlardan foydalanishadi. Bu ayniqsa, noan'anaviy yoki noqonuniy faoliyatlarda keng tarqalgan. Argotizmlar yoshlar uchun ijodkorlik va ekspressivlik imkoniyatlarini beradi. Ular yangi so'zlar va iboralarni yaratish, ulardan hazil qilish va suhbatga rang-baranglik qo'shish orqali o'z fikrlarini yanada boyroq ifodalashadi. Argotizmlarning tarqalishi ijtimoiy o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. Globalizatsiya, texnologiyalar rivoji, va madaniyatlararo almashinuvlar argotizmlarning shakllanishi va tarqalishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'zbek yoshlarining argotizmlari ko'pincha rus, ingliz va boshqa tillardan olingan so'zlar bilan boyitiladi. Media va internet yoshlar orasida argotizmlarning tarqalishida muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy tarmoqlar, chatlar, forumlar va boshqa onlayn platformalar yangi so'zlar va iboralarni tezda tarqatish imkonini beradi. Yoshlar o'zaro muloqotda ushbu platformalardan faol foydalanib, argotizmlarni ommalashtiradi.²

Argo tilidan foydalangan holda, guruhlar o'z shaxsiy axborotlarini boshqa odamlar uchun tushunarsiz qilib saqlaydi va o'zaro aloqalarini osonlashtiradi. Shu bilan birga, argotizmlar ijtimoiy guruhlar va jamoalar o'rtasidagi madaniy va ijtimoiy chegaralarni yanada aniqroq qiladi. Argotizmlar ayniqsa yoshlar orasida keng tarqalgan, chunki yoshlar tilning yangi tendentsiyalarini yaratishda va

---

² Dadaboyev H., Usmanova Sh. Xorijiy sotsiolingvistika. –Toshkent, 2014

tarqatishda to'siqsizroq hisoblanadilar. Yoshlar orasidagi argot so'zlar va iboralar tezkorlik bilan yangilanib boradi, bu esa yosh avlodning tez o'zgaruvchan dunyoqarashi va ijtimoiy aloqalariga mos keladi. Argotizmlar ommabop madaniyat, zamonaviy ijtimoiy tarmoqlar, musiqa, kino va boshqa ommaviy axborot vositalari orqali tarqalishi mumkin. Ayrim hollarda, argotizmlar kattalar tomonidan qabul qilingan ba'zi rasmiy til me'yorlariga qarshi chiqish yoki ular bilan o'zaro farq qilish uchun ishlatiladi. O'zbek tilidagi argotizmlar tilni boyitishning bir qismi bo'lib, u o'zbek adabiy tilining boy va rang-barangligini ko'rsatishga xizmat qiladi. Biroq, argotizmlar ijtimoiy qabul qilingan me'yorlardan chiqmaslikka va ulardan o'rinli va mas'uliyatli foydalanishga e'tibor berish kerak.

1. Yoshlar orasida tarqalgan argotizmlar:

- "Katta gap" - juda muhim yoki qiziqarli yangilik.
- "Troll" - kimnidir qiziqtirib, qasddan bezovta qilish.
- "O'yin" - hazil, qiziqarli holat.

2. Jinoyat dunyosida tarqalgan argotizmlar:

- "Krujka" - jinoyatni tashkil etuvchi yoki boshqaruvchi.
- "Nina" - pichoq yoki qurol.
- "Mazda" - ko'p miqdorda pul.

3. Muayyan ijtimoiy qatlamlarda tarqalgan argotizmlar:

- "Tilla" - juda yaxshi yoki eng yaxshi sifat.
- "Jiyda" - sodda, o'zini ko'rsatadigan odam.
- "Sulton" - boy va ta'sirli kishi.

- "Qop-qora" - og'ir ahvol yoki vaziyat.
- "Paxta" - yolg'on gap.
- "Tilla so'z" - rost, ishonchli gap

Xulosa qilib aytganda, argotizmlar jamiyatdagi turli guruhlar orasidagi maxsus muloqot vositasi bo'lib, ular maxfiylikni ta'minlash, guruh birdamligini kuchaytirish va lingvistik ijodkorlikni namoyon qilishda muhim rol o'ynaydi. Ularning tahlili tilning ijtimoiy va madaniy jihatlarini chuqurroq tushunishga imkon beradi.

Argotizmlarning o'rganilishi tilshunoslikda muhim ahamiyatga ega. Ular jamiyatning turli ijtimoiy qatlamlari va guruhlarining tilshunoslik jihatdan qanday shakllanganini va rivojlanishini aniqlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dadaboyev H., Usmanova Sh. Xorijiy sotsiolingvistika. –Toshkent, 2014
2. Rahmatullayev. Sh Hozirgi O'zbek adabiy tili: darslik.-T.: Universitet, 2006.
3. Jamolxonov H. Hozirgi O'zbek adabiy tili: Oliy O'quv yurtlari uchun darslik - T.: «Talqin», 2005. - 272 b.
4. Iminov M., Nu'monov T., Boboxonova D. O'zbek tili uslubiyati masalalari. – Namangan. "Namangan" nashriyoti. 2007. –B. 114.
5. Qodirova, X. O'zbek tilida evfemizm va disfemizm [Matn] : uslubiy qo'llanma / X. Qodirova. – Toshkent: Bookmany print, 2022. – 118 b.
6. Ismatullayev N. Hozirgi O'zbek tilida evfemizmlar // ToshDPI ilmiy asarlari. – T., 1963. 1-kitob. T.42. – B. 8, 19-28, 3-59;
7. Omonturdiyev A.J. Evfemik vositalarning funksional xususiyatlari: Filol. fanlari nomzodi... diss. – T., 1997. – 176 b.